

Részletes ismertető az IRODALOM 5. tankönyv és munkafüzet taneszközökről

(FI-501020501/1; 501020502/1)

Bevezetés

A kiadvány 5. osztályos diákok számára készült újgenerációs tankönyv. A tartalmat a Nemzeti alaptanterv [110/2012 (VI. 4.) Korm. rendelet] és az 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. melléklet: Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára 2.2.01.1. „A” változat, valamint az 5. sz. melléklet: Kerettanterv a gimnáziumok 5–12. évfolyama számára 5.2.01. előírásai határozzák meg.

A tankönyv a kerettanterv 5–6. osztályra előírt tananyagából viszonylag nagy részt tárgyal, a Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* – házi olvasmány című egységig jut el, azt is tartalmazza.

Az újgenerációs kiadványok az érték- és hagyományörző, emellett élményközpontú oktatás korszerű módszereit alkalmazzák. Az 5.-es irodalomtankönyv az újgenerációs irodalomtankönyv-család első kötete, amely a 2014-ben elkészített kísérleti tankönyvet kipróbálók tapasztalata, javaslatai alapján készült. A kiadvány a kísérleti tankönyv átdolgozása. Az átdolgozás során figyelembe vettük az iskolákból érkező visszajelzéseket, a kipróbáló tanárok, diákok, a szakértők és a szélesebb nyilvánosság véleményét, javaslatait.

A tankönyv felépítése

A tankönyv elején található bevezetés a könyv használatához nyújt segítséget a részletes tartalomjegyzékkel együtt. Ezután a *Kutass az interneten és a világhálón!* című részben az önálló kutatómunkához javasolt kézikönyveket és internetes oldalakat gyűjtöttük össze. Az *Év eleji ismétlés* című lecke az alsó tagozatban tanult ismereteket idézi fel *Az állatok nyelvén tudó juhász* című meséből vett részletekkel.

Az egymás után következő leckéket nagyobb egységekbe, öt nagy fejezetbe rendeztük:

- **Mesevilág:** *A csillagszemű juhász, Jacob és Wilhelm Grimm: Holle anyó, La Fontaine: A róka és a gólya, Tündérszép Ilona és Árgyélus, A megszámlálhatatlan sok juh, A kakas és a pipe, Burláj vitéz (részletek), Az elégedetlen lovacska, Darvasi László: Trapiti, avagy a nagy tökfőzelékháború (részlet)*
- **Petőfi Sándor: János vitéz**
- **Szülőföld:** *Petőfi Sándor: Az alföld, Szülőföldemen, Szabó Lőrinc: Balassagyarmat, Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet), Kosztolányi Dezső: Édes Anna (részlet)*

- **Család, barátság:** *A tékozló fiú története, Daidalosz és Ikarosz története, Petőfi Sándor:István öcsémhez, Arany János:Családi kör, Kiss Ottó:Csillagszedő Máriaó (részletek), Varró Dániel:Hat jó játék kisbabáknak, Szabó T. Anna:Hóhullásban, Mark Twain:Tom Sawyer kalandjai (részlet)*
- **Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk**

A fejezeteket egész oldalas nyitóképek vezetnek be egy-egy, az adott részben szereplő műből választott idézettel. A fejezetek arányainak kialakításakor a kerettantervre támaszkodtunk. Az irodalmi szövegválasztás fontos szempontja volt, hogy a klasszikus értékek mellett modern szerzőkkel, a mai tizenéveseket érdeklő versekkel, regényrészletekkel is megismerkedjenek a tanulók.

A fejezeteket összefoglalások zárják, amelyek a rendszerezést segítő kérdéseket, feladatokat és a legfontosabb fogalmakat áttekintő infografikákat tartalmaznak. A könyv néhány fejezetének végén *Olvasmányajánló* található, amelyben rövid, néhány mondatos ismertetés olvasható az ajánlott művekről. Más olvasmányokat ajánlunk a kíváncsi, a kalandkereső, az érdeklődő és a haladó olvasóknak. A könyv végén található *Ráadás* című fejezetben is közlünk további ajánlott olvasmányokat (pl. meséket, népdalokat).

A tankönyv végén *Fogalomtár* található, amely a gyors kereshetőség érdekében összegyűjtve, betűrendbe állítva hozza a leckékben szereplő fogalmakat. Itt, a tankönyv végén kapott helyet az *Életrajzi vázlatok* is, amely rövid életrajzi összefoglalókat tartalmaz.

A leckék szerkezete

A tankönyvcsalád egyik újdonsága, hogy jól strukturált, könnyen áttekinthető. A tananyagot rövid terjedelmű leckékre bontottuk, az egyes leckék moduljai és a hozzájuk tartozó vizuális rendezők (kevés kivételtől eltekintve) ismétlődnek:

- *Rólad szól* (ráhangoló bevezető kérdések);
- *Szépirodalmi szemelvény*;
- *Kérdések, feladatok* (az irodalmi mű feldolgozását segítik);
- *Az irodalmi szöveghez kapcsolódó új ismeretek* (e rész címe egy kiemelten fontos fogalom);
- *Mit gondolnak mások?* (nem minden leckében szerepel);
- *Szövegértés* (a Mit gondolnak mások? szövegéhez kapcsolódóan);
- *Rendszerezünk!* (az új ismeretek áttekintése grafikus szervezővel).

A leckéket a tananyagegység címe nyitja. Ezt a *Rólad szól* modul követi, amelyet vizuálisan is elkülönítettünk az utána következő irodalmi műtől. A *Rólad szól*

modul általában két kérdést tartalmaz, amely a diákok személyes élményeihez kapcsolja az új ismereteket. A kipróbálók visszajelzése alapján az átdolgozás során a bevezető kérdések számát csökkentettük, de igyekeztünk megtartani ráhangoló, motiváló funkcióját.

A *Rólad szól* után következik az irodalmi szemelvény, amelynek feldolgozását az utána következő *Kérdések, feladatok* modul segíti.

Az ismeretközlő szöveg tartalmazza az irodalmi műhöz kapcsolódó új ismereteket. A tankönyvi ismeretközlés a fogalmakat nem egyenként, egymástól elszigetelten tárgyalja, hanem egyetlen gondolatfolyamba ágyazza. E gondolatmenet ötödik osztályban a jelek köré épül. A főszöveget bekezdésekkel tagoltuk, a legfontosabb információkat pedig félkövér betűtípussal emeltük ki, hogy könnyebben feldolgozhatóvá tegyük az új ismereteket. A lecke témájához tartozó illusztráció is segíti a tananyag elsajátítását. A főszöveg végén a legfontosabb fogalmak magyarázatát vizuálisan kiemeltük. Itt elsősorban a kerettantervek által meghatározott kulcsfogalmak szerepelnek.

A *Mit gondolnak mások?* modulban közölt olvasmány arra ösztönzi a tanulókat, hogy a megismert irodalmi műhöz minél többféle ismeretet kapcsoljanak. Az olvasmányt követő szövegértelmezési feladatok tantermi és otthoni munkára egyaránt alkalmasak.

A leckék végén található *Rendszerezünk!* című grafikus feladattípus vizuális eszközzel fejleszti a tanulók gondolkodását és problémamegoldó képességét.

Kérdések, feladatok

A könyv a hagyományos kérdéskultúrát megújítja, s előtérbe helyezi a problémamegoldó készség fejlesztését, bevonva a vizuális kommunikáció lehetőségeit is (*Rendszerezünk!* modul). Elkülöníti az alapismeretek megszerzéséhez szükséges magyarázatokat, a gondolkodtató és vitára készítő feladatokat, valamint a szövegértés fejlesztését segítő kérdéseket. Minden típusnál arra törekedtünk, hogy a kiemelt fontosságú kulcskompetenciákat fejlesszük.

Jól elkülönülnek egymástól a tananyag elmélyítését segítő, és a problémamegoldó és a rendszerezésre alkalmas, összefoglaló feladatok. A kiadvány kérdései és feladatai lehetőséget teremtenek a különféle tanulási módszerek, tevékenységformák alkalmazására és a differenciált órászervezésre.

A munkafüzet

A tankönyvhöz munkafüzet is készült. A munkafüzet tematikus rendben követi a tankönyv gondolatmenetét. A munkafüzet összeállításakor szintén a kerettanterv volt irányadó.

A munkafüzet a fokozatosság elvét alkalmazza: az egyszerűtől a bonyolultabb felé haladva egyre összetettebb ismereteket ad, gyakoroltat. Fontos

szerepet szán az ismétléseknek, a korábban tanultak felidőzésének. A munkafüzet lehetőséget nyújt arra, hogy rejtvényeivel, játékaival, önálló problémamegoldásra serkentő feladataival elmélyítse a tananyag fogalmi rendszerét, azaz képessé tegye a tanulókat a szépirodalmi szövegek megértésére.

A kiadvány tipográfiai megoldásai – a tagolt, levegős tördelés, a táblázatok, keresztrejtvények egyértelmű utasításai, kérdései – hozzájárulnak a tananyag elmélyítéséhez.

